

Helena Fojkar Zupančič, srečna mati treh otrok, je glasbena pedagoginja na Škofijski klasični gimnaziji Ljubljana Šentvid (vokalna tehnika, solopetje, zbor), Gimnaziji in glasbeni šoli Litija (glasbena teorija in solfeggio, glasbena vzgoja, zbor). Na Slovenskem festivalu cerkvene glasbe v Cerklih so bili njeni pevci najboljši med najboljšimi. Samo dan pred tem pa so mediji poročali o veličastnem petju na koru župnijske cerkve sv. Nikolaja v Litiji; zapisali so, da so se njihove pesmi z molitvami in prošenjskimi vzklikami vsem svetnikom zlivale v čudovito sozvočje z vsem okrasjem ikeban, leskom z lestencev, s harmonično spetostjo stare in nove cerkve ter prijazno preprostostjo notranje opreme bogoslužnega prostora.

Mnogi slovenski duhovniki, cerkovni in organisti so menili, da je v cerkvah dovolj cerkvena ljudska pesem, litijška Helena Fojkar pa je eno samo pričevanje, da slovesnemu bogoslužju najbolj ustreza ubrana zborovska pesem in da se je zanjo treba še kako potruditi. Študijska poto, ki jih je prof. Fojkarjeva doslej prehodila, to dovolj zgovorno pričujejo.

Diplomirala je na oddelku za solopetje (Akademija za glasbo v Ljubljani, 2001), strokovni izpit (1996), diplomirala na oddelku za glasbeno pedagogiko in zborovodstvo (Akademija za glasbo 1994), med letoma 1992 in 1998 se je v vodenju zabora izpopolnjevala v Avstriji (Stein, Gradec) in Sloveniji (Ljubljana), dodatno se je v zborovski glasbi izobraževala na raznih svetovnih simpozijih (Vancouver 1993, Ljubljana 1995, 2004, Budimpešta 2002), obiskovala pa je tudi solopevske tečaje slovitih učiteljev (Spitzer, Vidmer, Zakotnik, Burgstaller, Baar).

V dolgem seznamu nagrad in priznanj z domačih in mednarodnih festivalov za razne ravnini in oblike nastopov (dirigentstvo, zbor, izvedba skladbe) so besede: zlate, bronaste (medalje, plakete), najboljši, najvišči ocenjen, najprepričljivejši, najperspektivnejši.

Svoje znanje in izkušnje posreduje tudi drugim ne le kot voditeljica treh zborov, temveč tudi kot asistentka voditeljev raznih zborov in predavateljica na seminarjih, ki jih prirejata Cecilijino društvo (za cerkvene glasbenike) in Zavod RS za šolstvo (za učitelje glasbe in zborovodje šolskih žborov).

Njen zbor sv. Nikolaja Litija je mlad tako po povprečni starosti pevcev kot po času delovanja. V njem pojde v glavnem mladi iz Litije in okolice (vseh je 42 - tretjina je dijakov, tretjina študentov, tretjina zaposlenih; stari so od šestnajst do petinštirideset let). V osmih letih skupnega dela je postal eden vodilnih zborov v Sloveniji. Kakovost zabora je predvsem v zvoku, jasni diktiji ter izjemno muzikalnih in prepričljivih izvedbah skladb različnih slogov. Ko se prvo desetletje bliža koncu, prof. Fojkarjevi pomagajo pri njenem delu mladi korepetitorji: Ana Jazbec, Veronika Hauptman in Žiga Tori.

Veselje do petja in glasbe kaže v otroštvu ... V družini smo otroci - tri sestre in brat - s svojimi starši radi peli. Ko sem bila še zelo majhna, sem na vprašanje odraslih, kaj bi rada postala, odgovarjala: Ko bom bila velika, bom *opečna pevka!* Dolgo nisem znala izreči črke »r«. Kjer koli sem bila, kamor koli smo s starši šli, so me postavili na stol - in morala sem kaj zapeti.

Mama in oče sta otrokom omogočila osnovno glasbeno izobraz-

Pesem je materni jezik človeškega rodu

Ko mladi mešani pevski zbor sv. Nikolaja iz Litije pod vodstvom prof. Helene Fojkar Zupančič »spregovori«, umolkne še tako razigrano občinstvo, prisluhnejo mladi in odrasli poslušalci.

Najkakovostnejši slovenski cerkveni zbori so v soboto in nedeljo, 23. in 24. oktobra, nastopili na Slovenskem festivalu cerkvene glasbe in pesmi v Cerklih, litijški zbor dijakov, študentov in mladih zobražencev iz Litije in okolice je svoje zborovske skladbe zapel suvereno, pokončno, ubrano, dovršeno, da jim ni bilo enakega. »Pesem mi pomeni most do mojega najbolj notranjega bistva, most do bližnjega in Boga,« zatrjuje prof. Fojkarjeva. »Razumem jo kot čisti božji dar, kot stik s presežnim, mističnim, onstranskim.«

bo, saj sta oba bila tudi ljubitelja glasbe in petja. Mami je igrala violino, oče pa klarinet; dolga leta je bil tudi organist; uspešno je vodil litijski mešani cerkveni pevski zbor.

Če imamo pred sabo plemenit cilj, se zanj moramo bojevati ... Na nižji glasbeni šoli sem obiskovala »klavir«, nadaljevala sem na srednji na teoretskem oddelku; potem sem vpisala še solopetje.

Ko sem imela petnajst let, sem oblikovala otroški župnijski zborček, ki je z leti prerasel v dekliškega; ta je zaslovel po vsej okolici, zato so se vanj vključevala tudi dekleta iz sosednje župnije. Vsem nam je bilo hudo, ko sem zbor moral razpustiti zaradi nerazumevanja tistih, ki bi ga morali najbolj podpirati in pospeševati.

Studij na Akademiji za glasbo v Ljubljani, solopetje pri prof. Marku Bajuku in prof. Ireni Baar, sodelovanje pri komornem zboru Ave so bile nepozabne stopnje mojega pevskega in glasbenega dozorevanja in oblikovanja. Vzporedno z rednim studijem sem se udeleževala raznih seminarjev po Evropi in se ostrila pri znanih dirigentih (E. Ericson, G. Graden), velik zgled sem odkrila tudi pri slovenskih zborovodjih (prim. Majda Hauptman, Andraž Hauptman, Tomaž Faganec).

Z največjim veseljem sem počevala glasbo in klavir na Glasbeni šoli v Litiji, v letu 1995 pa sem sprejeti ponudbo glasbene pedagoginje na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu; najprej sem pomagala pri mešanem zboru, potem prevzela Komorni dekliški zbor ter pouk vokalne tehnike in solopetja; z dekliškim zborom sem dosegla prve večje uspehe v zborovstvu.

Dobro petje ni cilj, temveč pot ... Ta misel je stalnica v mojih

samični pouk vokalne tehnike. Mladi so polni dvomov, strahov in frustracij. Peti ne moreš, če te je strah sebe, profesorja, morebitnega občinstva. Učenci se učijo premagovati svoje strahove, dvome, negotovosti. Odkrivajo lastne spo-

nemirna, radovedna in živa narava se vedno vrača k umetnosti, ki me navdihuje, pomirja in polni z načini duha.

Z uspehi stopamo pod reflektorje nagrad, priznanj, aplavzov ... Vse to pride s časom samo po sebi. Uspehi na koncertih so znamenja trdega dela, velikih odprtosti in ljubezni, zvestobe skupnosti, viziji ... Moji litijski pevci so veliki garači; redno se srečujemo enkrat na teden, kadar je dela preveč (pred večjimi cerkvenimi prazniki, koncerti ali tekmovanjih), pa tudi pogosteje. Dvakrat na leto imamo intenzivne vaje, na katerih praktično cele dneve vadimo, v odmorih pa imamo dovolj priložnosti za medsebojno spoznavanje in razvedrilo. Vsako drugo nedeljo in ob večjih praznikih poemo pri bogoslužju v domači cerkvi. Domači

je že sama po sebi lepa in dobra, a lepo odpeta pesem ljudem v cerkvi pomaga k temu, da se duša privzdi gre k Bogu. No, vsaj Litijani so nam tako rekli. Včasih samo beseda ne zadostuje, pri tem lahko pomaga glasba kot najbolj neposredni jezik duše.

Vse se je začelo s skupino za glasbo navdušenih skavtov ... Z možem sva nekoč vodila skavte v Litiji. Med nekaterimi ljubitelji petja se je porodila želja, da bi se učili večglasnega petja. Poleg skavtskih srečanj smo se začeli srečevati še na pevskih vajah. Začetki niso bili spodbudni, saj je v zborčku pel vsak, ki je to želel - ne glede na to, ali ima posluh ali ne. Mnogi niso poznavali ne glasbene teorije ne solfeggia. Skratka, vse je škripalo, pihalo in ropotalo ... A bilo je veliko volje in ljubezni do petja. Ker so vztrajali oni, sem vztrajala tudi jaz. Da naš trud ni bil zaman, se je pokazalo na oživljeni dekanjski pevski reviji leta 1997: poslušalci so nas nagradili z dolgim valom ploskanja in tako spodbudili k nadaljnemu delu. V naše vrste so prihajali novi pevci. Naš prvi pomembnejši javni nastop je bil leta 2000 na festivalu cerkvene glasbe v Cerklih na Gorenjskem.

Ker smo pevko lepo napredovali, so nam okvirji petja pri maši in s tem tudi pevske literature počasi postali pretesni. Začeli smo se udeleževati najprej svetnih revij. Leta 2003 smo se prvič preizkusili na državnem tekmovanju v Mariboru in se na veliko presečenje in veselje uvrstili med zlate, torej najboljše slovenske zbole.

Obetavni prameni društva Nova kultura Litija ... Zaradi razveseljivo dobrega napredovanja in uspešnih nastopov je zbor sv. Nikolaja postal član evropske zborovske zveze Europa cantat. Člani zpora (ki deluje pod pokroviteljstvom društva Nova kultura) so poleg svoje osnovne dejavnosti, petja pri bogoslužju v domači cerkvi, dejavni tudi na drugih področjih kulturnega življenja v Litiji in okolici. Seznam pesmi, ki jih zbor poje, je zelo obsežen, saj lahko nastopa na svetnih in cerkvenih revijah, priepla koncerete. O božiču leta 2003 je izdal svojo prvo zgoščenko, na kateri skupaj s simponičnim orkestrom Simfonija Luwigana, z basbaritonistom Markom Finkom in otroškim zborom sv. Nikolaja izvaja (prepesnjen v slovenščino) božični opus angleškega skladatelja Johna Rutterja. Na mednarodnem tekmovanju odraslih zborov v Mariboru 2004 je zbor prejel zlato plaketo, nagrado za najboljši slovenski zbor na tekmovanju, priznanje za najboljšo izvedbo obvezne skladbe ter priznanje za najboljši nastop v kategoriji folklorne glasbe. Enake uspehe je naš zbor dosegel na državnem tekmovanju odraslih zborov v Mariboru v letu 2003. To nas vsekakor obvezuje k nadaljnemu vztrajnemu delu. Lepo je biti med mladimi, ki jih močno povezuje veliko veselje do petja ter odkrivanja duhovnih razsežnosti glasbe. Med njimi je dovolj odprtosti tudi za vrstnike, ki niso prejeli zakramentov, a jih je pritegnila v naš krog želja po dobrem petju in prijateljskih vezeh; drug ob drugem se vzgajamo, brusimo in tako zorimo v plemenite in dobre ljudi.

V svojih srcih in dušah poživeti in razumeti sporočilo skladbe ... Pri delu s pevci poskušam biti sproščena in iskrena; v to smer gre tudi naše skupno iskanje. Menim, da gre lahko le na ta način doživljjanje in poustvarjanje nekega glasbenega dela v globino. Prizadevamo si, da sporočilo skladbe najprej prav razumemo, ga nekako pregnetemo in ponotranjimo. Čudovite melodije in harmonije so potem krona na vsa ta prizadevanja.

Ker delujemo tudi na svetnem področju - koncertiramo - je že marsikdo vprašal, ali nas dejstvo, da smo cerkveni zbor, ne otežuje. Moj odgovor je povsem preprost: Srečevati smo se začeli kot cerkveni zbor in tako bo tudi ostalo! Sodelovanje na koncertih terja od pevcev veliko žrtve. Menim, da je to, da smo cerkveni zbor, za nas ddana vrednost. Mogoče prav zato laže in globlje doživljamo in posredujemo skladbe z duhovno vsebinou, ki imajo v našem seznamu skladb največji delež.

Cerkveno petje, še posebej petje, je začimbna liturgija. Liturgija

prof. Helene Fojkar Zupančič (foto: JZ)

sobnosti, duhovno bogastvo in se tega veselijo. S petjem se vzbajajo v občutljive, iskrene, samozavestne, drzne in pokončne osebnosti. Tudi sama se ob njih učim in srečujem z novimi spoznanji. Zgodis se, da kakšen dijak vstopi v razred k pouku utrujen, nejevoljen, zaprt kot školjka, odide pa vesel, veder in poln. Ko dobim pismo ali razglednico od nekdanjega dijaka, vesela

ugotovim, kako poplačan je moj trud.

Pesem/glasba je materni jezik človeškega rodu ... jezik, ki me pretresa prav do korenin. Glasba je neposredna in ne prenese laži. Ker je sama čista, očiščuje ustvarjalca in poustvarjalca. Je hrana, ki me vznemirja in poteši. Pomeni mi most do mojega najbolj notranjega bistva, do bližnjega in Boga. Razumem jo kot božji dar, kot stik s presežnim, mističnim, onstranskim. Že od otroštva sem prežeta z glasbo. Ne predstavljam si, kako bi bila brez nje - brez glasbe in pesmi. V nenehnem iskanju bistvenega se večkrat ustavim ob smiselnosti svojega početja. A moja

je že sama po sebi lepa in dobra, a lepo odpeta pesem ljudem v cerkvi pomaga k temu, da se duša privzdi gre k Bogu. No, vsaj Litijani so nam tako rekli. Včasih samo beseda ne zadostuje, pri tem lahko pomaga glasba kot najbolj neposredni jezik duše.

Vse se je začelo s skupino za glasbo navdušenih skavtov ... Z možem sva nekoč vodila skavte v Litiji. Med nekaterimi ljubitelji petja se je porodila želja, da bi se učili večglasnega petja. Poleg skavtskih srečanj smo se začeli srečevati še na pevskih vajah. Začetki niso bili spodbudni, saj je v zborčku pel vsak, ki je to želel - ne glede na to, ali ima posluh ali ne. Mnogi niso poznavali ne glasbene teorije ne solfeggia. Skratka, vse je škripalo, pihalo in ropotalo ... A bilo je veliko volje in ljubezni do petja. Ker so vztrajali oni, sem vztrajala tudi jaz. Da naš trud ni bil zaman, se je pokazalo na oživljeni dekanjski pevski reviji leta 1997: poslušalci so nas nagradili z dolgim valom ploskanja in tako spodbudili k nadaljnemu delu. V naše vrste so prihajali novi pevci. Naš prvi pomembnejši javni nastop je bil leta 2000 na festivalu cerkvene glasbe v Cerklih na Gorenjskem.

Ker smo pevko lepo napredovali, so nam okvirji petja pri maši in s tem tudi pevske literature počasi postali pretesni. Začeli smo se udeleževati najprej svetnih revij. Leta 2003 smo se prvič preizkusili na državnem tekmovanju v Mariboru in se na veliko presečenje in veselje uvrstili med zlate, torej najboljše slovenske zbole.

Obetavni prameni društva Nova kultura Litija ... Zaradi razveseljivo dobrega napredovanja in uspešnih nastopov je zbor sv. Nikolaja postal član evropske zborovske zveze Europa cantat. Člani zpora (ki deluje pod pokroviteljstvom društva Nova kultura) so poleg svoje osnovne dejavnosti, petja pri bogoslužju v domači cerkvi, dejavni tudi na drugih področjih kulturnega življenja v Litiji in okolici. Seznam pesmi, ki jih zbor poje, je zelo obsežen, saj zbor poje, je zelo obsežen, saj lahko nastopa na svetnih in cerkvenih revijah, priepla koncerete. O božiču leta 2003 je izdal svojo prvo zgoščenko, na kateri skupaj s simponičnim orkestrom Simfonija Luwigana, z basbaritonistom Markom Finkom in otroškim zborom sv. Nikolaja izvaja (prepesnjen v slovenščino) božični opus angleškega skladatelja Johna Rutterja. Na mednarodnem tekmovanju odraslih zborov v Mariboru 2004 je zbor prejel zlato plaketo, nagrado za najboljši slovenski zbor na tekmovanju, priznanje za najboljšo izvedbo obvezne skladbe ter priznanje za najboljši nastop v kategoriji folklorne glasbe. Enake uspehe je naš zbor dosegel na državnem tekmovanju odraslih zborov v Mariboru v letu 2003. To nas vsekakor obvezuje k nadaljnemu vztrajnemu delu. Lepo je biti med mladimi, ki jih močno povezuje veliko veselje do petja ter odkrivanja duhovnih razsežnosti glasbe. Med njimi je dovolj odprtosti tudi za vrstnike, ki niso prejeli zakramentov, a jih je pritegnila v naš krog želja po dobrem petju in prijateljskih vezeh; drug ob drugem se vzgajamo, brusimo in tako zorimo v plemenite in dobre ljudi.

Cerkveno petje, še posebej petje, je začimbna liturgija. Liturgija